

آموزش ترجمه

و تدوین برنامه تربیت مترجم

مصطفی گبر

ترجمه و تلخیص: اعظم استاجی

تربیت مترجم و مسائل مربوط به آن از جمله مواردی است که به تازگی به آن توجه شده است. تا پیش از این مترجمان بدون برنامه درسی مدون یا شیوه آموزشی مناسب به طور غیررسمی از طریق آزمایش و خطا یا با مطالعه زبان و فرهنگ بیگانه در چارچوب سنت "هنرهای لیبرال" تربیت می شدند. برنامه تربیت مترجم، همچون هر برنامه آموزشی دیگر، باید مراحل مشخص و نظام یافته‌ای را پشت سر بگذارد. مراحل تدوین آموزش ترجمه به قرار زیر است:

الف: مرحله پیش از تدوین

۱. شناخت نیازهای بازار: در طراحی برنامه آموزشی مؤثر باید نیازهای بازار را در نظر گرفت. آنتونی پیم ضمن تأکید بر این نکته مسأله "تخصصی شدن" را مطرح می کند. پیم (۱۹۹۸) معتقد است که هدف برنامه تربیت مترجم تربیت "مترجمان متخصص نیست"، بلکه هدف تربیت "متخصصان ترجمه" است:

دانشجویان باید ترجمه را به عنوان مجموعه‌ای از مهارت‌های ارتباطی بیاموزند. این مهارت‌ها با نیازهای متنوع بازار در آینده انطباق پیدا می کنند... هر چه بازار ترجمه تخصصی تر شود گرایش مترجم به تخصصی شدن حوزه کاری اش نیز بیشتر می شود... آموزش‌های سنتی پیشین نهایتاً نمی توانند از پس مهارت‌های مورد نیاز بازار برآیند.

به نظر پیم بازار ترجمه نهایتاً تحت تأثیر تکنولوژی همان دوره قرار می گیرد. بنابراین مترجم حرفه‌ای باید با کامپیوتر آشنا باشد تا بتواند به انواع بانکها و منابع اطلاعاتی دست یابد. بدون این ابزار مفید هیچ مترجمی نمی تواند در مقام مترجمی حرفه‌ای مدت زیادی دوام بیاورد.

گوردک (۲۰۰۰) نیز معتقد است از آنجا که بازار، نیاز به مترجمان متون تخصصی دارد برنامه تربیت مترجم باید حوزه‌های تخصصی را در بر گیرد، اما آموزش واژگان و متون تخصصی باید تا آنجا پیش رود که دانشجو بداند با واژگان تخصصی در متن‌ها چه بکند و چگونه اطلاعاتی در مورد آنها پیدا کند:

آنچه امروزه (در مقایسه با بیست سال پیش) تغییر کرده این است که بازار ترجمه بسیار متنوع شده. این نکته در محتوای برنامه‌های آموزش ترجمه که دروسی را در زمینه ترجمه متون حقوقی، تجاری، اقتصادی، ترجمه زیرنویس فیلمها، ترجمه مطبوعاتی و... ارائه می دهند دیده می شود. به نظر

می‌رسد مسأله این باشد که چگونه به دانشجویان در زمینه مهارت‌های فوق آموزش دهیم و آنها را لااقل تا حدی با این تخصص‌ها آشنا سازیم. چرا که:

۱. نمی‌دانیم دانشجویان نهایتاً وارد چه حوزه‌ای می‌شوند
۲. می‌دانیم وارد هر حوزه‌ای که شوند لازم است به‌طور تخصصی به ترجمه بپردازند.

گودک نیز چون دیگران بر لزوم آشنایی دانشجویان با ابزارهای الکترونیکی موجود تأکید می‌کند. برنامه آموزشی کارآمد باید استفاده از کامپیوتر شامل نرم‌افزارهای واژه‌پرداز، نرم‌افزارهای ترجمه، تجهیزات ارتباطی، نرم‌افزارهای تجاری، کار با اینترنت، e-mail، برنامه ویندوز، و تا حدی بانکهای اطلاعاتی را دربرگیرد.

علاوه بر تخصصی شدن و آشنایی با تجهیزات الکترونیکی، برنامه‌های تربیت مترجم باید به جنبه‌های عملی ترجمه نیز توجه داشته باشند. امروزه آموزش فن ترجمه به سوی تلفیق جنبه‌های حرفه‌ای و آموزشی ترجمه پیش می‌رود. دانشجویان باید با شرایط واقعی کار ترجمه آشنا شوند. دانشجوی رشته مترجمی باید تصویر روشنی از آینده شغلی خود داشته باشد و بداند پس از فراغت از تحصیل از او چه انتظاری می‌رود. موسس (۲۰۰۰) ضمن تأکید بر این نکته می‌گوید دانشجویان برای اینکه با چگونگی گسترش حرفه مترجمی در کشورها و زمانهای مختلف آشنایی یابند و دورنمای شغلی خود را پیش رو داشته باشند، لازم است با تاریخ ترجمه آشنا شوند:

دانشجویان باید فرصت یابند تا در مورد جایگاه خود به‌عنوان مترجم به تأمل بپردازند. برای تعیین این جایگاه آنها نیاز به یک مبدأ مقایسه دارند تا بدانند مترجمان در زمانها و مکانهای مختلف چگونه بوده‌اند... و بتوانند بین مترجم متفکر و مترجم صرفاً مکانیکی (مهندس واژه) تمایز قائل شوند.

۲. شناخت نیازهای دانشجویان:

اگر مدرس نیازهای دانشجویان، زمینه قبلی، معلومات آنها و وضعیت فعلی آنها را نشناسد، موفقیت دوره آموزشی تضمین نمی‌گردد. عدم توجه به نیاز دانشجویان باعث می‌گردد:

۱. محتوای آموزشی با نیاز دانشجو تناسبی نداشته باشد.
۲. مواد درسی خیلی ابتدایی یا خیلی پیشرفته باشد.
۳. ارتباط مدرس و دانشجو مختل گردد.
۴. و نهایتاً اعتبار مدرس خدشه دار شود. (استرن و پی‌منت، ۱۹۹۵، ۷۰)

بنابراین در تنظیم برنامه درسی، نیازهای شخصی دانشجو را نباید نادیده گرفت. از سوی دیگر دانشجو باید با مهارت‌هایی که مترجم به آنها نیاز دارد مثل تعبیر متن، نگارش متن منسجم و روان، ویرایش متن و شیوه‌های مختلف پژوهش و تحقیق آشنا گردد. در همین راستا کاسمال (۱۹۹۵) پیشنهاد می‌کند برای به حداقل رساندن میزان خطاهایی که دانشجو در خواندن به زبان مبدأ و نوشتن به زبان مقصد دارند "درمانی" باید تجویز گردد:

می‌توان به دانشجو توصیه کرد دروسی را در باره چگونگی کاربرد زبان مادری اش بگذرانند تا نسبت به کاربرد زبان خود حساس‌تر شود. همچنین می‌توان با ارائه دروسی تقویتی توانش زبان خارجی دانشجو را بهبود بخشید. (کاسمال، ۱۹۵۵، ۷)

به علاوه، از آنجا که مترجم متخصص زبان است باید بر انواع سبکها احاطه داشته و نسبت به هر دو فرهنگ مبدأ و مقصد حساسیتهای لازم را داشته باشد. مترجم باید با تفاوت‌های فرهنگی - اجتماعی و نشانه‌های بیان آنها آشنا گردد تا بتواند معانی درست را از متن و فرهنگ زبان مبدأ استخراج کند و به متن و فرهنگ زبان مقصد منتقل سازد.

مهارت دیگری که دانشجویان مترجمی باید با آن آشنا گردند توانایی ترجمه مواردی است که از نظر زبانی و فرهنگی "غیر قابل ترجمه" به نظر می‌رسند. با معرفی راهبردهایی ویژه می‌توان به حل این مسائل کمک کرد. برخی از این راهبردها عبارتند از:

- الف) راهبرد نحوی مثل تغییر مقوله واژه‌ها، تغییر ساختار بند یا جمله، افزودن به انسجام متن یا تغییر آن.
 ب) راهبرد معنایی مثل استفاده از رابطه شمول معنایی واژگان یا استفاده از واژه‌هایی که معنایی فراگیرتر دارند، تغییر سطح انتزاع، توزیع دوباره اطلاعات در سطح وسیعتر یا محدودتر.
 ج) راهبرد کاربردشناختی مثل آشناسازی، ناآشناسازی، تغییر میزان صراحت، افزایش یا حذف اطلاعات (چسترمن، ۱۹۹۶، ۳۶)

پیش‌نیاز مهم دیگری که در برنامه تربیت مترجم باید به آن توجه گردد یادگیری و گسترش مهارتهای تحقیق است. آشنایی مترجم با شیوه‌های پژوهش و تحقیق، کتب مرجع و ... برای ارائه ترجمه‌ای خوب ضروری است. بدون آشنایی با کتب مرجع حتی بهترین مترجم نیز نمی‌تواند از پس ترجمه موضوع‌های بی‌شماری که با آنها سروکار دارد برآید (سوفر ۱۹۹۹، ۳۶). برنامه‌های آموزش ترجمه باید بخشی را به پژوهش و توسعه واژگان تخصصی اختصاص دهند. دانشجویان باید یاد بگیرند کجا و چگونه واژگان تخصصی را بیابند و اگر نیافتند چه کنند. آنها همچنین باید با چگونگی پر کردن خلأهای واژگانی و نحوه نوشتن پاورقی آشنایی یابند.

مفهوم دیگری که در برنامه ترجمه باید گنجانده شود پرورش روحیه کار گروهی است. این روحیه تبادل اطلاعات و حل مسائل را ممکن می‌سازد.

ب: مرحله تدوین

۱. تعریف اهداف آموزشی:

پس از شناخت نیازهای بازار و دانشجو باید آنها را به صورت اهداف آموزشی مشخصی تعریف کرد. این اهداف مقصود و نتیجه مطلوب دوره آموزشی را توصیف می‌کنند. برای اینکه طراحان برنامه آموزشی بتوانند اهدافی کارآمد تبیین کنند باید هم به اهداف دانشجویان و هم به اصول یادگیری بزرگسالان نظر داشته باشند.

۲. توجیه اهداف آموزشی:

کیفیت برنامه تربیت مترجم بستگی به کارآیی دوره آموزشی یا همان اهداف آموزشی دارد. بنابراین تدوین اهداف آموزشی مهمترین مرحله طراحی برنامه درسی است. این مرحله تمامی دیگر مراحل طراحی برنامه آموزشی را به یکدیگر پیوند می‌دهد. اگر اهداف آموزشی مشخص نشده باشند یا روشنی تبیین نشده باشند دیر یا زود در طراحی دروس، ارائه دروس، ارزیابی دروس و ... ابهام و سردرگمی ایجاد می‌شود. اهداف آموزشی مشخص علاوه بر اینکه معیاری را برای انتخاب مواد آموزشی و شیوه ارائه دروس فراهم می‌سازد می‌تواند برای ارزیابی موفقیت دوره آموزشی نیز به کار رود. این اهداف همچنین به دانشجو فرصت می‌دهد تا توجه و تلاش خود را پیش از دوره آموزشی و در طول دوره آموزشی در جهت خاصی سازماندهی و متمرکز کند.

۳. ویژگیهای اهداف آموزشی مناسب:

کیفیت برنامه آموزشی بستگی به کفایت اهداف آن دارد. برای تعریف اهدافی که از کفایت لازم برخوردارند چندین عامل را باید در نظر گرفت.

۱. باید مشخص ساخت فراگیرندگان چه کسانی هستند، علایق آنها چیست، و شیوه‌های یادگیری آنها کدام است.
۲. هدف تعیین شده باید عملکردی را که از این افراد انتظار می‌رود توصیف کند. به بیان دیگر، هدف باید همیشه مشخص کند از فراگیرنده چه قابلیت‌هایی را باید انتظار داشت.
۳. هدف باید شرایط حاکم بر عملکرد را مشخص سازد.
۴. هدف باید برای سنجیدن موفقیت عملکرد معیاری ارائه دهد. اهدافی که ویژگیهای فوق را نداشته باشند اغلب مبهم‌اند و منجر به ناهماهنگی و تفاسیر متعدد می‌گردند.

۴. تهیه مواد آموزشی:

برای رسیدن به اهداف آموزشی، مواد آموزشی باید هر دو جنبه نظری و عملی کار ترجمه را مورد توجه قرار دهند. مواد آموزشی باید بتوانند بین نظریه و عمل پلی بزنند چرا که نظریه بدون عمل بی حاصل است و عمل بدون نظریه بی هدف است. "دیدگاه‌های نظری باید دانشجو را به وظیفه خود آگاه سازند و گستره‌ها و انتخاب‌های ممکن را پیش رویش بگذارند... تمرین‌های عملی نیز باید طوری طراحی شوند که مکمل دروس نظری باشند." (نینتای، ۱۹۹۴، ۴۲-۴۳)

با در نظر گرفتن نیازهای بازار و ملاحظات آموزشی دروس دوره آموزشی باید ترجمه ادبی و ترجمه فنی را نیز شامل گردند. آموزش ترجمه ادبی در دوره کارشناسی مزایای خاص خود را دارد:

ترجمه ادبی حساسیت دانشجو را نسبت به زبان افزایش می‌دهد. وقتی دانشجو یان به ترجمه متون ادبی می‌پردازند متن را می‌کاوند و بدین طریق با فرایندهای تفسیر ژرف یک اثر آشنا می‌گردند. و در

مقابل، وقتی متون ادبی را به زبان مقصد بر می‌گردانند یاد می‌گیرند چگونه به متن صورتی ادبی بدهند. (آیینین، ۱۹۹۶، ۱۴۵)

از سوی دیگر در برنامه آموزشی، ترجمه فنی را نیز نباید ندیده گرفت چرا که این نوع ترجمه در دنیای امروز بیشترین حجم ترجمه را به خود اختصاص داده است. با تربیت دانشجویان در حوزه ترجمه فنی، غنا بخشیدن به واژگان تخصصی و گسترده کردن حوزه تخصصی آنها، برنامه آموزشی به نحو مطلوبی آنها را برای برآوردن نیازهای بازار آماده می‌کند.

علاوه بر موارد فوق محتوای دوره آموزشی باید شامل تمرین خواندن و نوشتن به دو زبان مبدأ و مقصد گردد. نوشتن مهارتی است که پیش از ترجمه قرار می‌گیرد. بنابراین دانشجویان مترجمی باید ابتدا مهارت‌های نوشتاری را کسب کنند. از سوی دیگر گنجاندن تمرین‌های خواندن نیز در برنامه آموزشی مؤکداً توصیه شده است. خواندن نه تنها سطح آگاهی فرهنگی دانشجویان را افزایش می‌دهد بلکه واژگان آنها را غنی می‌سازد، حوزه دانش آنها را گسترش می‌دهد و آنها را با انواع سبک‌ها و سیاق‌های زبانی آشنا می‌سازد. در مرحله تدوین مواد آموزشی حفظ تعادل بسیار ضروری است. محتوای مواد آموزشی باید به نحوی باشد که دانشجویان را به چالش بکشاند اما از سطح توانایی دانشجویان فراتر نرود و تر نباشد.

۵. انتخاب روش‌های تدریس:

پس از تبیین اهداف آموزشی و تعیین محتوای درس، برای نیل به اهداف تعیین شده اصول و روش‌هایی مناسب باید برگزید. روشن است که برای نیل به اهدافی خاص شیوه‌هایی خاص لازم است و انتخاب شیوه مناسب نیاز به شناخت شیوه‌های متفاوت دارد. تحقیق در زمینه آموزشی و یادگیری نشان می‌دهد اگر دانشجویان در روند آموزش فعالانه دخیل باشند، بهتر، بیشتر و سریعتر یاد می‌گیرند. برای رسیدن به این استفاده از شیوه‌های فعال و غیرفعال آموزشی مؤکداً توصیه می‌گردد. ترجمه آمیزه‌ای است از هنر و علم، بنابراین رویکرد درست به آموزش ترجمه باید شیوه‌هایی را در برگیرد که جنبه‌های نظری (غیرفعال) و عملی (فعال) ترجمه را با یکدیگر تلفیق کند. برخی از شیوه‌هایی که در تدریس و تعلیم ترجمه می‌توانند به کار آیند عبارتند از:

○ **سخنرانی:** سخنرانی رایج‌ترین شیوه تدریس در دانشگاه است. سخنرانی شیوه آموزش غیرفعال است که برای رسیدن به برخی اهداف آموزشی توصیه می‌گردد. مزایا و معایب این شیوه به ترتیب عبارتند از:

مزایا:

- سخنران می‌تواند به گونه‌ای شور و اشتیاق دانشجو را برانگیزد که هیچ کتابی نتواند. شور و اشتیاق علاقه ایجاد می‌کند و به این ترتیب یادگیری صورت می‌گیرد.
- سخنران می‌تواند در زمانی واحد با مخاطبان زیادی ارتباط برقرار کند، بنابراین در زمانی کوتاه می‌توان اطلاعات زیادی را منتقل کرد.
- سخنرانی انتقال نظریه‌ها و مفاهیم را سهل‌تر می‌کند.

- سخنرانی به مدرس این امکان را می‌دهد که چه موادی را چه وقت و چگونه ارائه کند.
- طی سخنرانی از دانشجو فعالیتی انتظار نمی‌رود. این وضعیت ممکن است مطلوب طبع دانشجویان باشد

معایب:

- طی سخنرانی دانشجویان در حالتی انفعالی قرار می‌گیرند که خود مانع یادگیری می‌شود.
 - سخنرانی ارتباط صرفاً یکسویه ایجاد می‌کند.
 - سخنرانی نیاز به مهارت‌های نمایشی دارد. سخنگوی ماهر می‌تواند زیر و بم، آهنگ و سرعت کلام خود را تغییر دهد. این ویژگیها را معمولاً مدرسان دانشگاه ندارند.
 - سخنرانی وظیفه سازماندهی و ارائه مطالب را تنها بر عهده مدرس می‌گذارد، بنابراین دانشجو در این زمینه هیچ نقشی ندارد.
 - سخنرانی برای سطوح پیشرفته‌تر یادگیری مثل کاربرد و تحلیل مناسب نیست.
 - در سخنرانی فرض بر این است که میزان و سرعت درک همه دانشجویان یکی است. ولی چنین نیست.
 - سخنرانی توجه دانشجو را برای مدت زیادی به خود جلب نمی‌کند.
 - سخنرانی برای تعلیم ترجمه، خصوصاً تعلیم فردی مناسب نیست.
 - سخنرانی مانع مباحثه می‌گردد و بدون بحث و گفتگو دانشجویان نمی‌توانند به دیدگاهی مشترک و قابل درک دست یابند.
 - سخنرانی‌ها معمولاً به سرعت فراموش می‌شوند.
 - و بالاخره سخنرانی مانع مشارکت و تبادل نظر دانشجویان می‌گردد، بنابراین یادگیری صورت نمی‌گیرد.
- تحقیقات نشان می‌دهد سخنرانی روشی است که کمترین کارایی را دارد. با این حال اگر سخنرانی با دیگر شیوه‌هایی تدریس تلفیق گردد در ارتقای روند یادگیری می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

○ **مباحثه:** مباحثه که شیوه آموزشی فعالی است بین مدرس و دانشجو و همچنین بین دانشجویان ارتباطی دو سویه برقرار می‌کند. این شیوه به دانشجو مجال رفع ابهام و تبادل عقیده را می‌دهد. با این حال اجرای این شیوه نیاز به مدرس ماهر دارد که بتواند به نحوی مؤثر و کارآمد باب بحث را بگشاید و رشته بحث را در دست گیرد. به علاوه این شیوه نیاز به صرف وقت کافی دارد.

○ **روشهای دیداری- شنیداری:** از این شیوه می‌توان برای نشان دادن جنبه‌های پیچیده‌ای از درس که از طریق سخنرانی و مباحثه قابل انتقال نیستند استفاده کرد. روشهای دیداری- شنیداری را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: استفاده از رسانه‌های ایستا شامل مواد چاپی، اسلاید و ترانس پرنسی؛ استفاده از رسانه‌های پویا شامل نوار صوتی، فیلم و ویدئو؛ استفاده از رسانه‌های ارتباطی — از جمله ماهواره، میکرو و ویدئو، شبکه و غیره — که از طریق آنها می‌توان جلسات آموزشی را به مناطق مختلف انتقال داد و کنفرانسهای غیرحضورى برپا کرد. و برای انتخاب بهترین رسانه عوامل زیر را باید در نظر گرفت: شرایط

و استانداردهای اهداف آموزشی / ویژگیها و علایق دانشجویان / محیط آموزش و یادگیری / ملاحظات عملی که مشخص می‌کنند استفاده از کدام رسانه امکان‌پذیر است. / عوامل اقتصادی که مشخص می‌کنند تهیه کدام رسانه‌ها مقدور است.

○ **روشهای تجربی:** این شیوه دخالت فعال دانشجو را در امر یادگیری تضمین می‌کند و بدین ترتیب به نظر "کیز و ولف":

یادگیری مؤثر تجربه‌ای فعال است که مهارتها، دانش و عقاید دانشجویان را به چالش می‌طلبد. این کار با ایجاد محیطی واقعی و چالشگر که در آن دانشجو می‌تواند مفاهیم، مهارتها و رفتارهای جدید را بررسی کند و به کار گیرد صورت می‌پذیرد. (کیز و ولف، ۱۹۸۸، ۲۱۴)

رایج‌ترین شیوه تجربی مطالعه موردی است. این شیوه به دانشجویان کمک می‌کند تا با مهارتهای تحلیلی و مهارتهای حل مسأله آشنایی یابند. شیوه تجربی از نظر عقلی چالش برانگیز و واقعی است اما لازم است که دانشجو برای تحلیل یک موقعیت خاص و ارائه راه حل اطلاعات کافی داشته باشد.

○ **ایفای نقش:** ایفای نقش که روش آموزشی متداولی است تقریباً در ۶۲ درصد برنامه‌های آموزشی به کار می‌رود. این شیوه به دانشجو فرصت کشف خویشتن و در نتیجه یادگیری را می‌دهد. ایفای نقش به دانشجو کمک می‌کند تا مفاهیم و مهارتهای تازه را به کار گیرد و دیدگاههای خود را تغییر دهد. کارآیی این شیوه با یک جلسه بازخورد (فیدبک) افزایش می‌یابد. طی این جلسه دانشجویان و مدرس به انتقاد از چگونگی اجرای نقش توسط دانشجو می‌پردازند. اگرچه ایفای نقش این مزیت را دارد که دانشجو را در موقعیتهای واقعی زندگی قرار می‌دهد اما محدودیتهایی هم دارد. برخی از دانشجویان ممکن است از ایفای نقش سرباز زنند، به نظر برخی ممکن است این شیوه مصنوعی یا صرفاً بازی و سرگرمی باشد. مجموع این دیدگاهها بر یادگیری دیگران تأثیر نامطلوبی می‌گذارد.

○ **شیوه‌های رایانه‌ای:** این شیوه‌ها عبارتند از آموزش به کمک رایانه و آموزش هوشمند رایانه‌ای (Intelligent computer-assisted instruction) در این شیوه‌ها که رایانه تنها ارائه‌دهنده درس است چندین مزیت دیده می‌شود. بین رایانه و دانشجو رابطه‌ای یک به یک برقرار می‌گردد. بنابراین دانشجو سرعت یادگیری خود را بر حسب نیازش تنظیم می‌کند. به علاوه رایانه نیز به طور خودکار میزان پیشرفت دانشجو را ارزیابی می‌کند. در این شیوه با فرض اینکه سخت‌افزار لازم موجود باشد لازم است دانشجو و مدرس با پیشرفته‌ترین تکنولوژی و تازه‌ترین نرم‌افزارها کاملاً آشنا باشند.

۶. انتخاب مدرس:

در برخی مؤسسات ابتدا بر نامه درسی طرح ریزی می‌شود و بعد مدرسان بر حسب تواناییها، مهارتها و سوابق کاری خود انتخاب می‌گردند. در دیگر مؤسسات طراحان برنامه درسی خود به تدریس نیز می‌پردازند. در مراکز تربیت مترجم همواره بر سر اینکه چه کسی باید به تدریس ترجمه بپردازد، بحث

بوده است. به نظر می‌رسد در این زمینه سه دیدگاه وجود داشته باشد. گروه اول معتقدند دارندگان مدارک دانشگاهی باید به تدریس ترجمه بپردازند. در مقابل گروه دیگر معتقدند مترجمان حرفه‌ای باید به امر تدریس مبادرت ورزند و گروه سوم که خیلی منطقی به نظر می‌رسد اعتقاد دارند که دانشگاهیان مترجمان حرفه‌ای باید به طور مشترک به تدریس ترجمه بپردازند. دانشگاهیان می‌توانند جنبه‌ها نظری ترجمه را تدریس کنند و مترجمان حرفه‌ای دانشجویان را در زمینه جنبه‌های عملی ترجمه یاری دهند. بنابراین پاسخ به این سؤال که چه کسی باید به آموزش ترجمه بپردازد کاملاً روشن است: مترجمانی که مهارت تدریس دارند یا مدرسانی که ترجمه کردن را به قدر کافی تجربه کرده‌اند. "گردینگ سالاس" معتقد است مدرس با کفایت ترجمه و ویژگی‌های زیر را دارد: داشتن دانش کافی در باره زبان مبدأ و مقصد، نظریه‌های ترجمه، شیوه‌های انتقال و آموزش / درک ماهیت ترجمه و نحوه انجام گرفتن آن / علاقه دائم به خواندن انواع متون / توانایی درک روابط متقابل مفاهیم و انتقال آنها به صورت صریح و روشن / توانایی ایجاد محیطی مناسب و شوق‌انگیز / رعایت درستی و امانت در ترجمه و داشتن روحیه انتقادی، خود-انتقادی و تحلیلی / داشتن معیارهای دقیق ارزیابی (گردینگ-سالاس، ۲۰۰۰).

۷. تدوین طرح درس:

طرح درس که راهنمایی است برای چگونگی ارائه محتوای آموزشی، به درس سامان می‌دهد و مسیر فعالیت‌های کلاس را مشخص می‌سازد. برای ارائه طرح درس مدرس باید پیشاپیش مشخص سازد چه مطالبی را ارائه می‌دهد و به هر فعالیتی چقدر وقت اختصاص می‌دهد. به طور کلی طرح درس مؤثر باید موارد زیر را به دقت مشخص سازد: اهداف یادگیری / محتوایی که باید ارائه گردد / مخاطبان درس / انتخاب و (یا) طراحی وسایل آموزشی / پیش‌نیازهای کلاس / تعیین ترتیب فعالیتها / زمان‌بندی و طراحی هر فعالیت / تعیین انواع عناصر مورد ارزیابی

و اما متداول‌ترین خطاهایی که باعث می‌شوند طرح مخدوش یا ضعیف گردد عبارتند از:

۱. هدف درس به صراحت مشخص نمی‌کند دانشجویان حقیقتاً چه خواهند کرد.
۲. ارزیابی دروس با عملکردی که در هدف طرح درس مشخص شده تناسبی ندارد.
۳. محتوای دروس با اهداف تعیین شده مطابقت ندارد.
۴. شیوه تدریس با سطح یادگیری مخاطب تناسبی ندارد.
۵. فعالیت‌های دانشجویان با اهداف درس سازگاری ندارد.

هر طرح درسی که دارای یکی از این خطاها باشد باید بازبینی و اصلاح گردد.

خلاصه: طراحی برنامه آموزش مترجم نیاز به خلاقیت و رویکردی نظام‌یافته دارد. در طراحی این برنامه باید با دقت و هماهنگی پیش رفت. طراحی برنامه درسی کاری است دشوار که نیاز به کار گروهی، پژوهش همه‌جانبه و زمینه علمی و حرفه‌ای در امر تدریس دارد. □

(برای فهرست منابع به صفحه ۸۷ مراجعه کنید.)